
**Quick-scan voetgangers- en
fietsbrug Noordelijke Randweg
Utrecht**

3 maart 2009

Tauw

Kenmerk R001-4634138BXH-kmi-V01-NL

Verantwoording

Titel	Quick-scan voetgangers- en fietsbrug Noordelijke Randweg Utrecht
Opdrachtgever	Gemeente Utrecht
Projectleider	Frank Aarts
Auteur(s)	Bart Hoorens
Projectnummer	4634138
Aantal pagina's	24 (exclusief bijlagen)
Datum	3 maart 2009
Handtekening	Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 94 84

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4634138BXH-kmi-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Onderzoeksmethode	8
2 Locatie, ontwikkeling en soorten	9
2.1 Situatie	9
2.2 Beoogde ontwikkeling	10
2.3 Te verwachten beschermde soorten	11
2.3.1 Flora	12
2.3.2 Grondgebonden zoogdieren	12
2.3.3 Vleermuizen	12
2.3.4 Vogels	13
2.3.5 Amfibieën	13
2.3.6 Reptielen	14
2.3.7 Vissen	14
2.3.8 Ongewervelden	15
2.4 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten	15
3 Toetsing Flora- en faunawet	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Toetsing aanwezige soortgroepen	17
3.2.1 Inleiding	17
3.2.2 Vleermuizen	18
3.2.3 Vogels	18
3.2.4 Vissen	19
3.3 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	20
4 Conclusies	21
5 Geraadpleegde bronnen	23
5.1 Literatuur	23
5.2 Internet	24

Bijlage(n)

1. Toelichting Flora- en faunawet

1 Inleiding

Dit rapport bevat een toetsing van de beoogde ontwikkeling op de vigerende en relevante natuurbeschermingswetgeving. Onderstaand inleidend hoofdstuk bevat (elementaire) informatie over de ontwikkeling in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving en de wijze waarop hieraan is getoetst.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de aanleg van een voetgangers- en fietsbrug (inclusief op-/afritten) over de Noordelijke Randweg Utrecht. De beoogde ontwikkelingen en activiteiten zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

Welke natuurbeschermingswetgeving is voor de beoogde ontwikkeling/activiteit van belang, in hoeverre is de beoogde ontwikkeling mogelijk strijdig met deze wetgeving en welke consequenties zijn daar aan verbonden?

Bij een toekomstige ruimtelijke ingreep geldt volgens artikel 9 uit het Besluit op de Ruimtelijke Ordening een onderzoeksplicht. Deze onderzoeksplicht geeft aan dat voor een toekomstige ruimtelijke ontwikkeling onderzoek verricht moet worden naar de bestaande toestand van het gebied en naar de mogelijke en wenselijke ontwikkelingen in het gebied. Hieronder valt ook een onderzoek in het kader van de natuurbeschermingswetgeving.

Het plangebied is niet gelegen aan of maakt geen deel uit van een Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied of een ander gebied dat valt onder de Natuurbeschermingswet 1998. Het plangebied ligt vlakbij de Provinciale Ecologische Hoofd Structuur (PEHS). In deze quick-scan wordt er vanuit gegaan dat er hierop geen effecten te verwachten zijn. In deze rapportage wordt daarom alleen antwoord gegeven op de vraag in hoeverre de beoogde ontwikkeling/activiteit mogelijk strijdig is met de (bepalingen uit) de Flora- en faunawet. Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermd dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Bijlage 1 bevat nadere informatie omtrent de relevante bepalingen uit de Flora- en faunawet.

1.2 Onderzoeksmethode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Een oriënterend veldbezoek op 8 januari 2009

Op basis van habitateisen, het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel is een inschatting gemaakt welke planten- en/of diersoorten met een wettelijk beschermde status daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden. Het veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht is opgenomen in het slothoofdstuk Literatuur.

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en verwachte soorten op basis van verspreidingsgegevens.

2.1 Situatie

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken. Verspreidingsgegevens van planten- en diersoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. De planlocatie ligt op de grens van kilometerhok 135-459 en 136-459. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van de planlocatie en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Globale ligging van het plangebied (blauwe cirkel) en de kilometerhokken (bron: Natuurloket)

De planlocatie ligt aan de noordrand van de bebouwing van Utrecht. Aan de zuidkant van de planlocatie ligt een park dat de noordelijke begrenzing van de wijk Overvecht-Noord vormt. De begroeiing van het park bestaat uit relatief oude bomen en een plaatselijk goed ontwikkelde struiklaag. Tevens zijn er een aantal grasvelden met diverse recreatieve voorzieningen. Aan de noordkant van de planlocatie ligt het Noorderpark. Dit is een meer open, parkachtig landschap met waterpartijen, riet en relatief jong bos bestaande uit voornamelijk els, hazelaar en populier. Hiertussen loopt de Karl Marxdreef. Deze maakt deel uit van de Noordelijke Randweg Utrecht en bestaat uit twee maal twee banen gescheiden door een brede middenberm. Aan de zuidkant van de Karl Marxdreef ligt een fietspad, aan de noordkant de Gageldijk. De Karl Marxdreef is zeer recent opnieuw geasfalteerd.

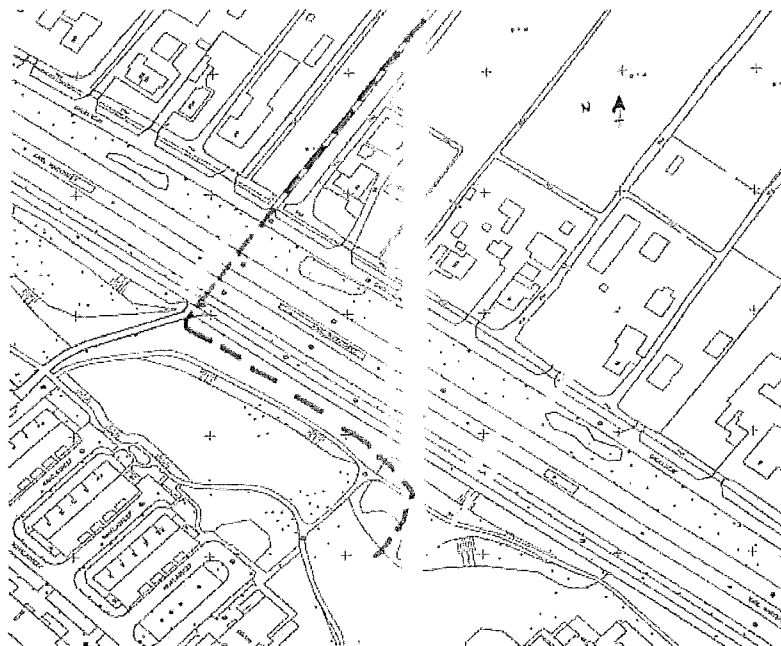
Door deze werkzaamheden zijn de bermen en middenberm ter hoogte van de planlocatie momenteel grotendeels vrij van niet-houtige vegetatie (figuur 2.2).

Figuur 2.2 Park aan de noordrand van de wijk Overvecht Noord, en de Karl Marxdreef ter hoogte van de planlocatie met een doorkijk naar het fietspad dat het Noorderpark in loopt.

2.2 Beoogde ontwikkeling

Over de Noordelijke Randweg Utrecht (N230, Karl Marxdreef) wordt ongeveer ter hoogte van de Maniladreef een voetgangers- en fietsbrug gerealiseerd. Het brugdek komt ongeveer 4,60 meter boven het wegdek en wordt circa 6 meter breed. Met het oog op de sociale veiligheid wordt de brug verlicht. De constructie van de opritten zal bestaan uit een dichte constructie (grondwallen met op enkele plaatsen betonnen puinbrokken). In verband met de aanleg van deze opritten is het noodzakelijk dat er bomen gekapt worden; zowel parallel aan de Karl Marxdreef in het park aan de noordkant van Overvecht-Noord, als in het Noorderpark. Ook zal vanwege de aanleg van de noordelijke oprit een duiker in de watergang parallel aan de Gageldijk worden 'verplaatst'. Dit houdt in dat de oude duiker wordt verwijderd, en een nieuwe duiker wordt aangelegd. Voor deze werkzaamheden wordt de watergang over een zeer beperkte lengte tijdelijk gedempt.

Figuur 2.3 Schets van de locatie van de geplande voetgangers- en fietsbrug. In rood de brug zelf, en in blauw de opritten
(bron: Gemeente Utrecht)

2.3 Te verwachten beschermde soorten

Om een effecttoetsing uit te kunnen voeren, dient bepaald te worden welke beschermde dier- en plantensoorten aanwezig kunnen zijn. Hieronder wordt aangegeven welke soorten met een wettelijk beschermde status vanwege de Flora- en faunawet in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn.

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (algemeen), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden daarom in dit rapport niet specifiek benoemd.

Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar, die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van gespecialiseerde organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen en eerder onderzoek door Tauw in de directe omgeving van de planlocatie is nader bekeken welke door Flora- en faunawet beschermde soorten (tabel 2 of 3) in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een inschatting gemaakt welke beschermde soorten daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

NB. Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld.

2.3.1 Flora

De maand januari is verre van ideaal voor het inventariseren van plantensoorten. Desondanks geeft het veldbezoek geen aanleiding te verwachten dat in het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. De plantensoorten die tijdens het veldbezoek zijn aangetroffen in het park en langs de Karl Marxdreef zijn algemeen voorkomend in stadsparken en wegbermen (voor zover daar tenminste nog vegetatie aanwezig was). Deze soorten zijn kenmerkend voor matig tot zeer voedselrijke, regelmatig verstoorde/gemaaide standplaatsen. Geen van de plantensoorten in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet komt voor op dergelijke standplaatsen. Echter, het Natuurloket geeft aan dat de kilometerhokken waarin de planlocatie ligt goed zijn onderzocht wat betreft vaatplanten. In beide kilometerhokken zijn drie soorten aangetroffen die worden vermeld in tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Op basis van het veldbezoek is het zeer waarschijnlijk dat deze soorten in het Noorderpark zijn waargenomen, aangezien dit gebied wel potentiële standplaatsen biedt voor strikt beschermde plantensoorten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Het park aan de noordrand van de wijk Overvecht-Noord biedt geschikt leefgebied voor de Eekhoorn (tabel 2). Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn echter in de directe omgeving van de planlocatie geen nesten van de Eekhoorn aangetroffen. De aanwezigheid van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren in de directe omgeving van de planlocatie die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet is daarom uitgesloten.

2.3.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Zoals eerder beschreven maakt het Natuurloket geen onderscheid tussen vleermuizen en grondgebonden zoogdieren.

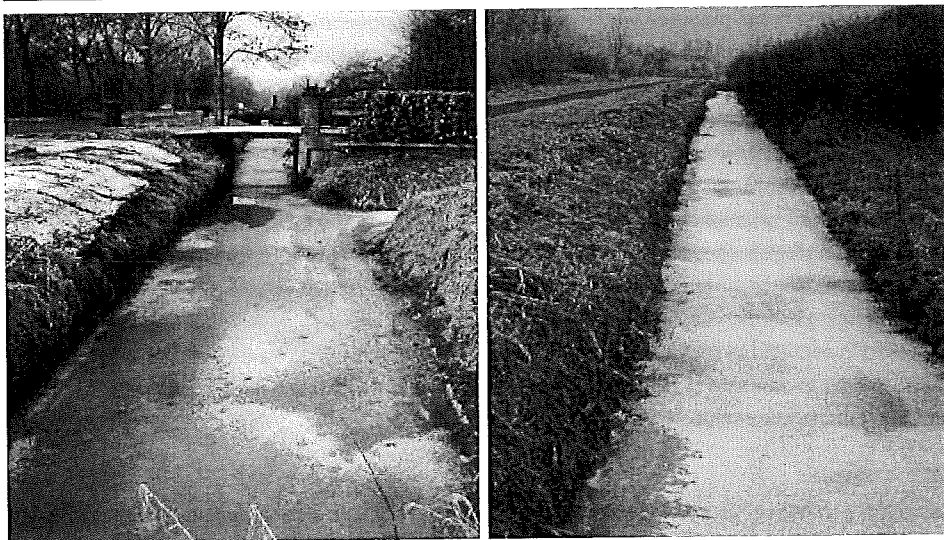
Het Natuurloket geeft aan dat beide kilometerhokken matig zijn onderzocht en dat geen zoogdiersoorten in het plangebied aanwezig zijn die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. Echter, op basis van het biotoop en verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997] kunnen verschillende soorten vleermuizen in het plangebied voorkomen. De directe omgeving van het plangebied biedt geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. De bomen in het park aan de noordrand van de wijk Overvecht-Noord zijn niet oud genoeg om daarin verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten te verwachten. De directe omgeving van de planlocatie is geschikt voor vliegroutes en als foerageergebied voor de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Door de aanwezigheid van grotere waterpartijen en forten in de wijdere omgeving kunnen incidenteel ook soorten als Watervleermuis, Baardvleermuis en Franjestaart incidenteel in de nabijheid van de planlocatie worden aangetroffen. Echter, door de afwezigheid van een directe binding met het plangebied is een effect van de ingreep op de laatstgenoemde soorten uitgesloten.

2.3.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Gedurende het broedseizoen zijn tevens *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd. Volgens informatie van het Natuurloket zijn de beide kilometerhokken waarin de planlocatie ligt niet onderzocht op broedvogels. Het plangebied biedt, door de aanwezigheid van bomen en struiken, geschikte broedgelegenheid voor algemene broedvogels. Doordat er in het plangebied veel relatief oude bomen staan is het gebied ook geschikt voor een aantal vogelsoorten waarvan de nestlocatie (én de functionele omgeving ervan) jaarrond beschermd is; zoals Grote bonte specht, Groene specht, Buizerd, Sperwer en Bosuil. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen (oude) nesten van de Buizerd aangetroffen. Daarnaast bieden de aan de Gageldijk gelegen boerderijen met hun kleinschalige landschapselementen, knotwilgen en 'rommelige hoekjes' geschikt leefgebied voor de Steenuil. Echter, gelet op de aard en omvang van de geplande werkzaamheden zijn effecten op de Steenuil niet te verwachten.

2.3.5 Amfibieën

De gegevens van het Natuurloket geven aan dat er geen strikt beschermde amfibieënsoorten voorkomen in de kilometerhokken waarin de planlocatie ligt. Vanwege de hoge en steile oevers (figuur 2.4) zijn de watergangen nabij de planlocatie ongeschikt voor het voorkomen van strikt beschermde amfibieën. Daarnaast komen in deze watergangen ook algemeen voorkomende vissoorten voor. Door de predatiedruk van deze vissen, waarvoor de larven van (strikt) beschermde amfibieën erg gevoelig zijn, zijn de watergangen ongeschikt als leefgebied voor deze soorten. Hiermee is het voorkomen van strikt(er) beschermde soorten amfibieën in het plangebied uitgesloten.

Figuur 2.4 Watergangen in het plangebied; links langs de Gageldijk, rechts aan de rand van het Noorderpark

2.3.6 Reptielen

Volgens het Natuurloket komt er in de kilometerhokken waarin de planlocatie ligt één reptielensoort voor die staat in tabel 2/3 van de Flora- en faunawet. Op basis van het veldbezoek, biotoop en habitateisen kan dit alleen de Ringslang zijn. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen broeihopen aangetroffen in de directe omgeving van de planlocatie. Hierdoor is het gebied niet geschikt als verblijfplaats. Daarnaast zijn ook de oevers van de watergangen te steil, waardoor het gebied niet of nauwelijks geschikt is als foerageergebied voor de ringslang.

2.3.7 Vissen

Vanwege de weersomstandigheden (ijs, zie figuur 2.4) waren de watergangen nabij de planlocatie moeilijk te beoordelen. In het recente verleden zijn echter door Tauw watergangen in de nabijheid van de huidige planlocatie ecologisch beoordeeld [Tauw, 2008] en zijn ook visinventarisaties uitgevoerd [Tauw, 2007]. Op basis van dit onderzoek zouden in de watergangen nabij de planlocatie de Kleine modderkruiper (tabel 2) en de Bittervoorn (tabel 3) kunnen voorkomen. Op basis van het veldbezoek blijkt echter voor de Bittervoorn (tabel 3) geen geschikt habitat aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van de Kleine modderkruiper (tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten.

2.3.8 Ongewervelden

Uit zowel literatuurgegevens als het veldbezoek is de aanwezigheid van (strikt) beschermde dagvlinders, libellen en kevers [Bos *et al.*, 2006; Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002; Turin, 2000] uitgesloten. Geschikt leefgebied waarin dergelijke soorten kunnen voorkomen is niet aanwezig in het plangebied. Voor (strikt) beschermde dagvlinders zijn dergelijke biotopen bijvoorbeeld schrale hooilanden en/of natuurlijke heiden. Voor (strikt) beschermde libellen zijn dit bijvoorbeeld voedselarme wateren en/of hoogveen- en heidegebieden. De Platte schijffhoren (een slak die staat in tabel 3 van de Flora- en faunawet) komt voor in het oostelijk Vechtplassengebied. Deze soort komt voor in rijk begroeide, schone en heldere wateren. Ondanks het feit dat de watergangen door de ijsbedekking moeilijk te beoordelen waren, geeft het veldbezoek geen aanleiding te verwachten dat deze soort voorkomt in de directe nabijheid van de planlocatie.

2.4 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterend veldbezoek zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van de planlocatie voor kunnen komen. In de tabel zijn alleen de zwaardere beschermde soorten opgenomen (tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1), waarvoor veelal een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten (tabel 2/3) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van de planlocatie aanwezig kunnen zijn.

Flora	Geen
Grondgebonden zoogdieren	Geen
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis (allen tabel 3)
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Groene specht, Grote bonte specht, Bosuil, Sperwer
Reptielen	Geen
Amfibieën	Geen
Vissen	Kleine modderkruiper (tabel 2)
Ongewervelden	Geen

Kenmerk R001-4634138BXH-kmi-V01-NL

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk?

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

Van deze soorten mag de zogenaamde 'gunstige staat van instandhouding' niet worden geschaad. Daarnaast kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

De soortgroep vogels heeft in de wet een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én de functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Gedurende het broedseizoen zijn tevens *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd.

Planten- en diersoorten die op de zogenaamde Rode lijst zijn geplaatst, zijn bedreigd maar niet per definitie ook beschermd: dit is alleen het geval wanneer ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 1.

3.2 Toetsing aanwezige soortgroepen

3.2.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom specifiek nader onderzoek noodzakelijk zijn. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing, dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en).

3.2.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Op basis van biotoop en verspreiding [Limpens, *et al.*, 1997] is het plangebied geschikt voor de volgende soorten vleermuizen: Dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Vleermuizen gebruiken bomenrijen (en andere lijnvormige elementen in het landschap) als vliegroute. Hoewel er in het kader van de geplande werkzaamheden bomen gekapt worden, is het niet aannemelijk dat dit negatieve effecten heeft op vleermuizen. Er blijven namelijk voldoende bomen in het plangebied aanwezig. Hierdoor blijven eventuele vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen onaangetast. Daarnaast zijn sommige vleermuissoorten gevoelig voor verstoring door licht op hun vliegroutes, en sommige soorten ook tijdens het foerageren. Aangezien de Karl Marxdreef al goed verlicht is, valt niet te verwachten dat de verlichting van de voetgangers- en fietsbrug een extra verstoring door licht met zich mee zal brengen. Desondanks valt te overwegen om hier vleermuisvriendelijke verlichting toe te passen.

3.2.3 Vogels

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status. Gedurende het broedseizoen zijn *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd. Vaste verblijfplaatsen (én functionele omgeving) van een aantal specifieke vogelsoorten zijn echter jaarrond beschermd. Een volledig overzicht is opgenomen in de bijlagen. Voor deze jaarrond beschermde, vaste vogelverblijfplaatsen geldt een vergelijkbaar beschermingsregime als voor de strikt beschermde tabel 3-soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestlocatie

Het plangebied biedt goede gelegenheden voor nestlocaties van broedvogels met een jaarrond beschermde broedlocatie, zoals Grote bonte specht, Groene specht, Bosuil en Sperwer. Aangezien het in het kader van de geplande werkzaamheden noodzakelijk is bomen te kappen, dient te worden onderzocht of hierdoor geen verstoring optreedt van jaarrond beschermde nestlocaties en/of hun functionele omgeving.

Dergelijk onderzoek kan worden uitgevoerd in de periode maart tot en met half juni. Indien jaarrond beschermde nestlocaties daadwerkelijk worden aangetroffen en deze (en/of hun functionele omgeving) worden verstoord door de geplande werkzaamheden is een ontheffing noodzakelijk. De kans dat een dergelijke ontheffing ook daadwerkelijk wordt verleend is reëel.

Overige broedvogels

De planlocatie is door de aanwezigheid van bomen en bosschages geschikt als broedbiotoop voor verschillende soorten vogels. Werkzaamheden, zoals het verwijderen van bomen en/of struiken, dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om verstoring van broedvogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt grofweg van 15 maart – 15 juli, maar ook buiten het broedseizoen zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd. De planlocatie wordt op dit moment al intensief door mensen gebruikt. Hierdoor is niet te verwachten dat de geplande werkzaamheden aanvullende verstoring voor (broed)vogels tot gevolg hebben, zolang er tenminste geen bomen en/of struiken worden verwijderd.

3.2.4 Vissen

De watergangen ten noorden van de Gageldijk en in het Noorderpark bieden geschikt leefgebied voor de Kleine modderkruiper (tabel 2). In het kader van de geplande werkzaamheden wordt een klein deel van de watergang parallel aan de Gageldijk tijdelijk gedempt. Deze ingreep kan tijdelijke (negatieve) effecten hebben op de Kleine modderkruiper (tabel 2). Voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijk inrichting en ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 2 een algehele vrijstelling indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Bijvoorbeeld de Unie van Waterschappen heeft een dergelijke, goedgekeurde gedragscode opgesteld [Unie van Waterschappen, 2006] en deze kan ook door anderen gebruikt worden. In deze gedragscode wordt ook gesteld dat als alternatief voor tijdrovend en kostbaar soortgericht onderzoek kan worden gehandeld alsof de soort daadwerkelijk is aangetroffen. Vervolgens dient dan ook volgens de gedragscode te worden gewerkt. Indien het niet gewenst of mogelijk is volgens een goedgekeurde gedragscode te werken is het nodig om, via aanvullend soortgericht onderzoek, vast te stellen of de Kleine modderkruiper al dan niet in het plangebied voorkomt. Mocht de Kleine modderkruiper in het plangebied worden aangetroffen is in dit geval een ontheffing vereist.

3.3 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.1 Daadwerkelijk aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ffw tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden door de ingreep

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	Randvoorwaarden
Broedvogels <i>tijdens het</i> <i>broedseizoen</i>	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen, mits uitvoering buiten broedseizoen	Niet van toepassing	Indien wordt gewerkt buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) om verstoring van algemene broedvogels te voorkomen.
Broedvogels <i>vaste</i> <i>verblijfplaatsen</i>	Grote bonte specht Groene specht Bosuil Sperwer	Artikel 10 en 11	Indien door kap van bomen nestlocaties en/of hun functionele omgeving worden aangetast
Vissen	Kleine modderkrulper (tabel 2)	Artikel 10 en 11	

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Wettelijk kader nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom specifiek nader onderzoek noodzakelijk zijn. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing, dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Mocht blijken dat een ontheffingsaanvraag nodig is, dan dient rekening gehouden te worden met proceduuretijd van drie tot zes maanden.

4 Conclusies

Op basis van de beschikbare literatuurgegevens, deskundigenoordeel en het oriënterende veldbezoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Voor broedvogels in het algemeen geldt dat werkzaamheden dienen te worden beschouwd als een voor vogels verstorende activiteit en dienen hierdoor buiten het broedseizoen plaats te vinden of te starten. Een indicatieve grens van het broedseizoen loopt grofweg van 15 maart tot 15 juli, maar ook buiten deze periode zijn broedende vogels en in gebruik zijnde nesten beschermd
- Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie is noodzakelijk. Indien daadwerkelijk vaste verblijfplaatsen worden aangetroffen in de te kappen bomen is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. De kans dat deze ontheffing wordt verleend is aannemelijk
- Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor de Kleine modderkruiper. Door de geplande tijdelijke demping van een deel van de watergang parallel aan de Gageldijk kan schade aan en verstoring van individuen optreden. Het verdient de aanbeveling om via een goedgekeurde gedragscode te werken. Indien het niet mogelijk of gewenst is volgens een goedgekeurde gedragscode te werken is het nodig om, via aanvullend soortgericht onderzoek, vast te stellen of de Kleine modderkruiper al dan niet in het plangebied voorkomt. Mocht de Kleine modderkruiper in het plangebied worden aangetroffen is in dit geval een ontheffing vereist

5 Geraadpleegde bronnen

5.1 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. – Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.

[Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M., 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Limpens, H., Mosterd, K., Bongers, W., 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002]
De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Tauw, 2007]
Visseninventarisatie in de wateren 508. 564, 548 en 557 binnen de stad Utrecht.
Visseninventarisatie ten behoeve van baggerwerkzaamheden.

[Tauw, 2008]
Ecologische beoordeling watergangen Utrecht. Een ecologische beoordeling van enkele watergangen in de stad Utrecht ten behoeve van voorgenomen baggerwerkzaamheden.

[Turin, H., 2000]

De Nederlandse loopkevers, verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae). – Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden. 666 blz., 16 platen, met cd-rom.

[Unie van Waterschappen, 2006]

Gedragcode Flora- en Faunawet voor waterschappen. Goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op 10 juli 2006.

5.2 Internet

www.natuurloket.nl (bezocht op 8 januari 2009).

Bijlage

1

Toelichting Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten

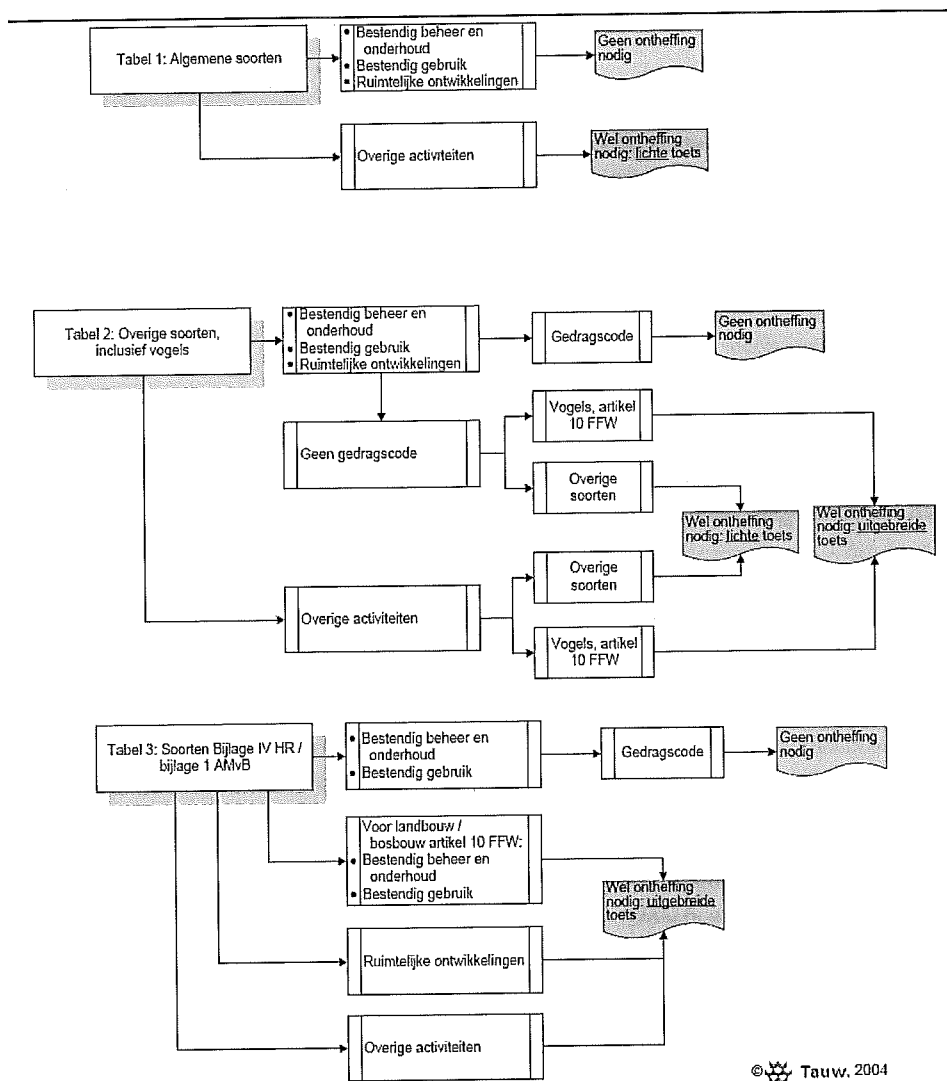
Tabel 2: Schaarse soorten

Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast de genoemde groepen zijn gedurende het broedseizoen alle broedvogels, broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd. Tevens zijn vaste verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Op grond van de Flora- en faunawet is het verboden: "nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren" (artikel 11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: "dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten" (art. 10 Flora- en faunawet). Tenslotte is het verboden: "planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen" (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van overtreding van één van deze artikelen dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

In het kader van de Flora- en faunawet is begin 2005 een Algemene Maatregel van Bestuur in werking getreden. De stelling dat voor alle beschermde soorten ontheffing moet worden verkregen voordat mag worden gestart met de werkzaamheden, is binnen deze AMvB ten dele losgelaten. Een aantal algemene soorten, de tabel 1-soorten, mag vanaf 2005 bij bepaalde activiteiten worden verstoord zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de categorieën werkzaamheden 'Beheer en onderhoud' (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, landbouw); 'Bestendig gebruik' (bijvoorbeeld recreatie of landbouw) en 'Ruimtelijke ontwikkeling' (bijvoorbeeld waterbouw, wegenaanleg). Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor bepaalde beschermde soorten. De zorgplicht blijft voor deze soorten echter gewoon gelden. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen of een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig is.

Stroomschema ruimtelijke ontwikkelingen en Flora- en faunawet

Zoals weergegeven in het stroomschema, geldt de vrijstelling alleen bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie schema) geen ontheffing wanneer deze activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode.

Wanneer beschermde soorten worden aangetast die niet tot de algemene beschermde soorten behoren, dan moet een ontheffing worden gevraagd. Zoals weergegeven in het stroomschema gelden hiervoor verschillende criteria afhankelijk van de beschermde status:

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door het Ministerie van LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten')

Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (zowel voor de locatie als voorgenomen ruimtelijke ingreep) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een ruimtelijk project of plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van "dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten"
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort op populatieniveau. Bij tabel 3-soorten kan het zijn dat schade aan een relatief klein aantal individuen reeds van invloed is op een (deel) populatie

Indien de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Dat kan door mitigerende en zonodig compenserende maatregelen te nemen. Of en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de vergunning aangeven, veelal op voorstel van de initiatiefnemer.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor het verstoren van broedende vogels tijdens het broedseizoen wordt in principe geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten, waardoor de Minister enkel ontheffing verlenen kan voor overtreding van artikel 10 (opzettelijk verontrusten) nádat de uitgebreide toets doorlopen is. Voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen voor diverse vogel soorten is ook een ontheffing nodig. Deze soorten zijn door de beoordelende instantie (DLG) enkele malen aangepast. De meest recente rechtsgeldige versie van de lijst noemt de volgende soorten [DLG werkdocument, 2007]: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Oehoe, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht, Boomvalk, Torenvalk, Slechtvalk, Rode wouw, Zwarte wouw, Zeearend, Wespandief, Buizerd, Sperwer en Havik. Daarnaast dient nesten van Zwarte kraai en Roek in sommige gevallen behouden te blijven als basis voor nestgelegenheid van een deel van bovenstaande (roof)vogels.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde dier- en plantensoorten heeft overigens eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie eerder in deze bijlage onder *extra beschermde soorten*).